

Godt forberedt med Sauekontrollen

Forfatter

Lisbeth Hektoen, Animalia

Grethe Ringdal, Animalia

Sammendrag

Besetningen til Kristin Elvatun og Lars Haakon Nerum består av 246 NKS-søyer som skal lamme i vår. De opplever Sauekontrollen som et svært godt verktøy for å holde oversikt over flokken, særlig i en hektisk tid som lamminga er.

Publisert

2013

Referanse

Sau og Geit nr. 2/2013

Utskriftsdato

13.07.2020 www.fag.nsg.no

Lars Haakon anbefaler alle som skal bygge til å reise rundt og se på ulike fjøsløsninger. Det er svært nyttig å høre andres erfaringer og få gode ideer til eget nybygg. På Nerum startet man opp byggearbeidet med nytt fjøs i 2009.

Godt forberedt med Sauekontrollen

Besetningen til Kristin Elvatun og Lars Haakon Nerum består av 246 NKS-søyer som skal lamme i vår. De opplever Sauekontrollen som et svært godt verktøy for å holde oversikt over flokken, særlig i en hektisk tid som lamminga er.

Gården Nerum ligger øverst i Eggedal i Buskerud. Lars Haakon drev med fôringsdyr og startet med 25 søyer og en vær i 1994. Etter hvert ble det slutt med fôringsdyr og i 2009 startet de bygging av nytt fjøs. I praksis var nyfjøset avgjørende for om de skulle fortsette med sau eller ikke.

- I Eggedal legges det ned gårdsdrift hvert år. Skal det være fristende for neste generasjon og ta over må vi fortsette å investere for en mer rasjonell drift, mener Lars Haakon.

Søk råd hos andre

Lars Haakon anbefaler alle som skal bygge til å reise rundt og se på ulike fjøsløsninger. Det er svært nyttig å høre andres erfaringer og få gode ideer til eget nybygg. Man velger for framtida og har ofte ikke mulighet til å bygge flere ganger, så alle gode råd man kan ta med seg hjem er gull verdt. Han etterlyser en enkel erfaringsbase på nett, hvor man kunne legge inn og hente ut gode råd.

- Det er mange valg som skal tas for å få et fjøs som fungerer gjennom hele året, fastslår han.

Bygde nytt fjøs over flere år

- For vår del lurte vi på om vi skulle bygge varm- eller kaldfjøs og hvilke fôringsystem, gulvtype og bingestørrelse vi skulle velge. Noen ting var vi uansett helt sikre på. Vi ønsket eteplass for alle dyra, med mulighet for appetittfôring. Langsgående forbrett,

med hengende kutter i skinnbane, ble valgt for oss. Det ble bygd kaldfjøs, men veggene ble isolert 3 meter opp. Fjøsbyggingen gikk over flere år og av den grunn ble det som skulle bli møkkakjelleren i det nye fjøset brukt som fjøs til sauene i byggeperioden, forteller Kristin og Lars Haakon. Da fikk de også prøvd ut å ha talle som underlag i praksis. I Eggedal er det lite tilgang på halm og flis, så transportkostnadene ble store, og derfor ble det valgt drenerende gulv med hullrister.

Sauekontrollen flittig i bruk

Kristin synes det er gøy å registrere i Sauekontrollen.

- Det gir oss en utrolig god oversikt over besetningen, sier hun. - Jo mer jeg bruker kontrollen, jo flere muligheter finner jeg i programmet. Det gir oss veldig mye positivt tilbake. Sauekontrollen er et logistikksystem som følger dyra fra vogge til grav og vil nok

etter hvert få stor betydning som dokumentasjon når det gjelder matsikkerhet og rovdyrproblematikk, fortsetter hun.

- Dessuten skal det ikke være nødvendig å gå rundt å huske alt når Sauekontrollen gir oss mulighet til å hente opplysninger om nær sagt alt - forutsatt at vi har tatt oss bryet med å legge inn opplysningene. I notatrubrikken skriver jeg inn søyer som skal slaktes, men også søyer som stikker ut av ønsket område på fjellet, sier Kristin. Om høsten tar hun ut en rapport over alle disse opplysningene som hjelper dem med å velge ut hvilke søyer som skal slaktes.

Ta i bruk Dyrehelseportalen

På Nerum registreres helseopplysninger regelmessig inn i Sauekontrollen.

- Dette er svært viktig informasjon dersom vi skal kunne drive et systematisk avlsarbeid både i egen flokk og ikke minst på landsplan, sier Kristin. Hun ser fram til at opplysningene som veterinærene registrerer kommer direkte inn i Sauekontrollen, ved at veterinærene bruker Dyrehelseportalen. Så herved oppfordres alle veterinærer til å ta i bruk Dyrehelseportalen. Dette vil forhåpentligvis gagne saueholdet med friskere dyr på sikt.

Viktig med fokus på helse

Helseutskriften i Sauekontrollen for 2012 viste at det hadde vært et år med spesielt mye jurbetennelse på Nerum. Lars Haakon og Kristin kom fram til at

Det er ingen tvil om at både Kristin og Lars Haakon har stor interesse og et godt lag med dyr.

en årsak kunne være at det var nytt golv og mye trekk i en spesiell bing. Majoriteten av søyene som fikk jurbetennelse sto i denne bingen. Dette er nå utbedret og det blir spennende å se hvordan resultatene blir i år.

De brukte også Sauekontrollen som grunnlag til å svare på en spørreundersøkelse som Helsetjenesten for sau sendte ut tidligere i vinter.

- Kjempeenkelt å hente fram dataene fra flere år tilbake fremfor å bla i gamle helsekort, synes Kristin. I

tillegg er de veldig fornøyd med at det fokuseres på mastitt for tiden.

Forbereder lamminga

Kristin legger inn paringsopplysninger og resultater fra fostertelling i kontrollen. Dette gir et godt grunnlag for å kunne ta ut listene «Forventa Lamming».

- Nå kan vi på en enkel måte planlegge hvilke søyer vi skal legge over lam til og hvem vi skal ta lam fra, sier Kristin. I tillegg har de laget sin

OS ID

Vi merker levende verdier

KVIKK slips – tydelig og holdbar merking

- Gjør det lett å kjenne igjen småfe i utmark, også når ulla er lang
- Ypperlig på fellesbeite, fellessetra og i egen besetning
- Fås i åtte farger
- Kan laserpreges med navn og nummer

KVIKK slips, KVIKK klaver og OS bjøller bestiller du enkelt på www.osid.no, eller ved å ringe oss.

OS ID®
2550 Os i Østerdalen

Tlf. 62 49 77 00
www.osid.no

OS ID
KVIKK BJØLLER FOKUS

Fra vaktrommet har man en utrolig god oversikt over hva som skjer i fjøset.

- På Nerum bruker vi Sauekontrollen aktivt og den gir oss en utrolig god oversikt over besetningen, sier Kristin Elvatun.

egen variant av Beite-binge-løsningen. Denne håper de Sauekontrollen vil adoptere i sin nye versjon. Nerum-varianten av lista er en skisse av fjøset der søyenummer og paringsdato i den enkelte bingen er angitt. Når søya lammer skrives lammenummeret opp bak søya på lista. Bingene er definert med bokstavkoder og merket med egne skilt slik at det er lett å vite hvor alle dyrene befinner seg til en hver tid.

Flere lammevakter

I andre etasje ligger vaktrommet «Paradise Hotel», som gir en veldig god oversikt over fjøset. Med bare minstemann på 6 år boende hjemme, kan det være praktisk at hele familien flytter inn her under deler av lamminga. En søster til Lars Haakon tar permisjon fra jobben sin for å være med i lamminga.

- Flink og erfaren hjelp betyr mye i lamminga skal en rekke å sove litt selv, sier Kristin. I vaskerommet ligger det en vaktbok hvor de skriver ned mer dagsaktuelle opplysninger.

- Siden det er flere som hjelper oss i lamminga er vi nødt til å ha et system som ikke er personavhengig og som er logisk. *Beite-binge-løsningen* i fjøset kan lett refereres til i en slik vaktbok. Det er satt inn deler av en gammel kjøkkeninnredning, og det har kjøleskap og vaskeplass. Rommet fungerer også som vaktrom, i 2. etasje er det laget til halmseng og varmelampe som er beregnet på ekstra svake lam.

Viktig å notere

I tillegg til de vanlige registreringene i Sauekontrollen, ønsker de mulighet til å notere flere viktige opplysninger, som jurform og om lamma har fått råmelk. Kriterier som sier noe om morsegenskaper hos søya og hvilke søyer som evt. bør slaktes til høsten. I fjor registrerte de fødselsvekt, men det ble litt for stort sprik i alderen på lamma ved veiing, så i år vil de veie samtidig som de merker.

- Jeg vil også ta meg tid til å føre inn opplysningene fortløpende, sier Kristin. - Da kan jeg benytte meg av listene i Sauekontrollen under selve lammingen om det blir nødvendig.

Tilsyn under lamming

- For oss er det svært viktig å følge opp alle dyr som skal lamme, sier Kristin.

- Men vi griper ikke inn hvis det ikke er helt nødvendig. Det er viktig at lammene finner spenen og får råmelk raskt, derfor sjekker vi alltid at spenekanalen er åpen. Oppfølging under lammingen er helt avgjørende for resultatet om høsten. Å få lamma i god vekst tidlig kan være vesentlig for hvor robuste de blir.

Søyene settes i egen fødebinge i den fellesbingen de allerede er i, og de kommer tilbake til den samme gruppa av søyer noen dager etter at de har fått lam. Alle fødebingene strøs med halm, slik at det skal bli tett og lunt. Lars Haakon var veldig klar på at han skulle slippe å bruke verdifull tid på vann-

bæring og har nipler i de aller fleste lammingsbingene.

Råmelk på lager

- Vi melker søyer som har mye melk og fryser ned en del av overskuddet i små porsjonspakker i en fryseboks vi har i fjøset, men det meste bruker vi fortløpende. I fryseren finnes det også kuråmelk som vi får fra en melkeprodusent i nærheten. Den blandes med melkeerstatning eller søyemelk og gis som tillegg til de som trenger litt ekstra. I noteringsboka har vi laget oss egne rubrikker, hvor vi skriver *ok* i en rubrikk når lammet har fått råmelk (lammet har sugd mor) første døgnet. Vi noterer også at vi har sjekket spener. I år vil vi prøve å sette en strek på lammene etter at de har sugd og fått råmelk, som en ekstra kontroll, sier Lars Haakon. - I tillegg ønsker vi å notere søyas jurform, fortsetter han.

Aldri utlært

- Vi har lært mye av andre bønder som har holdt på en stund og som har vært mer enn villige til å dele kunnskapene sine med oss. Det er utrolig moro å høre på de som har erfaring og er entusiastiske i næringa, sier Kristin og Lars Haakon. De er skjønt enige om at man alltid har noe å lære og at man aldri blir utlært. På sikt ser de for seg at de skal bruke IPAD og legge opplysninger direkte inn i Sauekontrollen.

Av Lisbeth Hektoen og Grethe Ringdal, Animalia